

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Операційний менеджмент» складена відповідно до освітньо-професійної програми ЗВО СВО «Бакалавр» підготовки спеціальності «Менеджмент».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності планування, створення та ефективного використання операційної системи організації.

Міждисциплінарні зв'язки: тісно пов'язана з дисциплінами «Економіка підприємства», «Основи менеджменту», «Технологія переробки с.-г. продукції», які вивчаються раніше, а також є базою для вивчення дисциплін «Управління витратами», «Логістика», «Дослідження операцій».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Менеджмент і адміністрування (Операційний менеджмент)» є формування у майбутніх менеджерів умінь розроблення операційної стратегії, створення та використання галузевих операційних підсистем як основи забезпечення досягнення місії організації.

1.2. Основні завдання вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент і адміністрування (Операційний менеджмент)» полягають у наданні студентам усвідомлення того, що операційна система є однією з найважливіших складових будь-якого підприємства, через що спеціалісту в галузі управління потрібно докорінне знання основ та категоріального апарату операційного менеджменту.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності:

знати:

- наукові засади операційного менеджменту;
- принципи та методи раціональної організації, планування та контролю функціонування операційних систем різних видів;
- методи управління функціонуванням операційної системи, що працює у нормативному або перехідному режимах;
- особливості операційного менеджменту на підприємствах різних галузей АПК.

вміти:

- визначати основні чинники і критерії, що впливають на управління операціями;
- розробляти заходи щодо підвищення ефективності функціонування операційних систем різного рівня;
- розробляти операційну стратегію підприємства;

- обґрунтовувати рішення щодо створення операційної системи, підтримки належного режиму її поточного функціонування;
- здійснювати менеджмент якості та управляти продуктивністю операційної організації;
- самостійно виконувати економічні розрахунки, що пов'язані з аналізом та обґрунтуванням рішень щодо створення операційної системи, підтримки усталеного режиму її функціонування та перетворень.

способи мислення:

- формування суджень – форми мислинневого відображення об'єктивної дійсності, яка полягає у ствердженнях наявності або відсутності ознак, властивостей або відносин у сфері операційного менеджменту;
- пропонування міркувань – низки пов'язаних суджень, спрямованих на те, щоб з'ясувати істинність якої-небудь думки у сфері операційного менеджменту, доведення її або заперечення;
- створення умовиводів – виведення з одного або декількох суджень в області операційного менеджменту;
- генерування понять – пізнання сутності предметів і явищ у межах операційного менеджменту в їх істотних зв'язках та відносинах, узагальнення їх істотних ознак.

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- здатність використовувати знання, вміння та навички для теоретичного та практичного освоєння проблем і перспектив менеджменту та планувати, організовувати, реалізовувати, презентувати відповідні наукові дослідження;
- ґрунтовні знання історичних засад розвитку теорії і практики менеджменту, ідейних вчень класиків менеджменту, фундаментальних постулатів та парадигм менеджменту, новітніх прогресивних тенденцій розвитку менеджменту;
- ґрунтовні знання класичного та сучасного наукового інструментарію дослідження соціально-економічних явищ та процесів у різних сферах менеджменту;
- здатність організовувати та проводити управлінські дослідження, використовуючи сучасну методологію та інформаційні технології;
- здатність застосовувати одержані знання з різних предметних сфер менеджменту для формулювання нових теоретичних трактувань і положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій;
- здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами у сфері менеджменту, ідентифікувати та оцінювати фактори впливу;
- ґрунтовні знання особливостей, інструментарію, новітніх напрямків операційного менеджменту та здатність формувати ефективну сучасну систему операційного менеджменту підприємства.

морально-етичні цінності:

- сформулювати уявлення про моральні цінності людини;
- здатність висловлювати своє судження про роль і значущість моральних цінностей у житті людини;

- формувати вміння аналізувати мотиви та вчинки людей, моделювати та розв'язувати ситуації, пов'язані з виконанням обов'язків у колективі;
- розвивати почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;
- виховувати самостійність, високі життєві ідеали; чесність; правдивість; справедливість і об'єктивність; розсудлива воля та мужність; розвинуте почуття обов'язку і відповідальності; інтелігентність; тактовність; толерантність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 240 годин
8 кредитів ЄКТС

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Типи операцій, операційний цикл, галузеві особливості операційних функцій

Мета, структура, зміст навчальної дисципліни «Операційний менеджмент», її зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. Концептуальна схема процесу вивчення навчальної дисципліни «Операційний менеджмент».

Сутність понять «операції», «операційний цикл». Основні категорії і поняття навчальної дисципліни. Методологічні основи курсу.

Завдання курсу. Значення курсу в професійній підготовці менеджерів.

Тема 2. Операційна система та складові підсистеми

Сутність операційної (виробничої) системи. Модель організації як операційної системи. Процесний підхід до операційного менеджменту. Статична модель операційної системи.

Переробна підсистема; підсистема забезпечення; підсистема планування і контролю операційної системи.

Проектування і використання операційних систем. Аграрні операційні системи. Ефективність операційної системи.

Тема 3. Стратегічне, тактичне та оперативне планування операцій

Місія (завдання організації). Стратегія. Основні концепції стратегії. Загальна стратегія підприємства. Корпоративна стратегія. Функціональні стратегії. Маркетингова стратегія, фінансова стратегія. Тактика.

Розробка операційного процесу. Рішення стосовно інфраструктури. Визначні особливості (операційні пріоритети). Ключові зовнішні та внутрішні фактори. Стратегічні рішення. Нові операційні стратегії. Операційний менеджмент з позицій життєвого циклу. Основні цілі розвитку операційної (виробничої) стратегії. Традиційні операційні (виробничі) стратегії. Стратегії, що ґрунтуються на якості. Стратегії, що ґрунтуються на часі.

Вибір та обґрунтування цілей і операційних стратегій. SWOT-аналіз. Матриця оцінки господарського портфелю організації. Оцінка конкурентного статусу підприємства та його потенціалу.

Сутність планування операцій. Стратегічне планування операцій. Місце

операційної стратегії в системі менеджменту організації. Маркетингові стратегії, пов'язані з різними типами операцій. Тактичне та оперативне планування.

Тема 4. Оперативне управління та диспетчерування виробництва

Сутність оперативного управління виробництвом. Загальний процес оперативного управління виробництвом. Вимоги до системи показників оцінки ефективності оперативного управління. Система оперативного управління підприємством. Оперативне планування. Сутність і завдання виробничої диспетчеризації. Організація проведення диспетчерської наради.

Оперограми в оперативному управлінні. Принципова схема оперативного контролю. Рекомендований розпорядок роботи диспетчерської служби на літній період. Рекомендований розпорядок роботи диспетчерської служби на зимовий період. Диспетчерські наради.

Тема 5. Управління матеріально-технічним забезпеченням

Схеми операційних процесів у землеробстві. Організація операційних процесів на польових роботах. Проектування технологічних операцій у землеробстві. Проектування операційних процесів вирощування сільськогосподарських культур. Прогресивні технології вирощування сільськогосподарських культур. Основні операційні процеси у тваринництві.

Сіткове планування.

Тема 6. Управління запасами залежного та незалежного попиту

Принцип безперервності. Принцип поточковості. Принцип ритмічності операцій. Пропорційність. Принцип синхронності. Принцип паралельності. Принцип прямоточності. Принцип узгодженості операцій в часі та просторі. Принцип впорядкованості руху предметів. Принцип максимального завантаження у всіх ланках операційного процесу. Принцип запасу ресурсів. Комплексність. Принцип сумісності. Концентрація. Спеціалізація. Принцип адаптації. Принцип запасу ресурсів. Енергетична безпека підприємства. Принцип екологічності та безпеки життєдіяльності.

Проблема узгодження принципів організації операційних процесів.

Управління запасами залежного попиту. Управління запасами незалежного попиту. Способи збільшення гнучкості виробництва.

Протягує календарне планування.

Тема 7. Розподіл та кооперація праці, класифікація робочих місць

Процес праці, її складові елементи та способи вивчення. Розподіл та кооперація праці. Види робочих місць та їх організація. Атестація та організація робочих місць.

Тема 8. Робоче середовище та умови праці. Режим роботи

Робоче середовище. Класифікація факторів, які можуть несприятливо впливати на здоров'я та працездатність. Вплив виробничих факторів на умови

праці. Умови праці. Важкість праці, категорії важкості. Санітарно-гігієнічні фактори. Температура і вологість. Вентиляція, освітлення, Колір, Шум та вібрація.

Режим праці і втома. Працездатність людини та залежність її від режиму праці і відпочинку. Добовий режим праці і відпочинку. Тижневий режим праці і відпочинку.

Вахтовий метод роботи. Місячний та річний режими праці і відпочинку. Залежність продуктивності від зміни видів праці. Величини фізичних навантажень за фізіологічними показниками. Раціоналізація режимів праці і відпочинку. Соціально-економічна ефективність психофізіологічних і санітарно-гігієнічних заходів. Типові режими праці і відпочинку. Психогігієна розумової праці. Умови високої працездатності. Робочі місця службовців.

Тема 9. Соціотехнічний підхід до розробки операцій

Соціотехнічний підхід до розробки операцій. Біхевіористський підхід до планування трудового процесу. Збагачення трудового процесу. Формування робочих груп. Розробка і впровадження заходів з організації праці і визначення їх ефективності. Проектування і впровадження заходів з організації праці.

Визначення економічної ефективності заходів з удосконалення організації праці. Оцінка та опрацювання заходів щодо покращення умов праці на робочому місці. Розрахунок показників економічної ефективності заходів з організації праці. Економічна оцінка підвищення рівня індустріалізації операцій. Економічна оцінка підвищення рівня механізації трудомістких операцій.

Тема 10. Загальний менеджмент якості

Сутність якості. Проблеми якості в ретроспективі. Параметри якості. Фактори, що визначають якість. Наслідки низької якості. Витрати на якість.

Сучасні підходи до управління якістю. “Вчителі якості”. Європейська модель досконалості. Матриця Європейського фонду управління якістю. Логіка RADAR — Підхід, Застосування, Оцінка та Перегляд. Загальне управління якістю (TQM). Якість біля витоків.

Міжнародні стандарти якості ISO 9000. Державні стандарти України. Сертифікація.

Управління якістю транспортного процесу. Якість транспортних послуг. Оцінка рівня транспортного забезпечення. Контроль якості транспортного процесу.

Статистичний контроль якості.

Тема 11. Управління продуктивністю організації

Постійне удосконалення та вимоги до керівників організацій. Сутність процесу постійного удосконалення. Методи і прийоми процесу удосконалення. Удосконалення виробничих процесів.

Тема 12. Менеджмент проекту

Основні поняття управління проектами. Учасники проекту. Контроль за ходом виконання проекту. Організаційні структури управління проектами. Сітковий графік. Управління проектами.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Василенко В.О. Виробничий (операційний) менеджмент : [навч. посіб.] / В.О. Василенко, Т.І. Ткаченко. – К.: ЦУЛ, 2003. – 532 с.
2. Гевко І.Б. Операційний менеджмент: [навч. посіб.] / І.Б. Гевко. – К.: Кондор, 2005. – 228 с.
3. Гэлловей Л. Операционный менеджмент: принципы и практика : [навч. посіб.] / Л. Гелловей – СПб.: Питер, 2001. – 320 с.
4. Завадський Й.С. Управління сільськогосподарським виробництвом у системі АПК: [пвдруч.] / Завадський Й.С.. – К.: Вища школа, 1992. – 367 с.
5. Іванов М.М. Операційний менеджмент [навч. посіб.] / М.М. Іванов, П.В. Комазов – К. : «Центр учбової літератури», 2012. – 368 с.
6. Менеджмент і маркетинг: [навч. посіб.] / В.І. Перебийніс, Л.М. Бойко, В.В. Писаренко та ін.; За ред. В.І. Перебийніса. – Полтава: ФОП Говоров С.В., 2007. – 344 с.
7. Операційний менеджмент : [навч. посіб.] / [В. І. Перебийніс, В. В. Писаренко, О. М. Помаз, О. В. Василенко та ін.]; за ред. В. І. Перебийніса. – Полтава: ПДАА, 2008. – 664 с.
8. Стерлигова А.Н. Операционный (производственный) менеджмент : [текст] / А.Н. Стерлигова, А.В. Фель. М.: Инфра-М, 2009. – 187 с.
9. Стивенсон В.Дж. Управление производством : [текст] / В.Дж. Стивенсон – М.: Лаборатория Базовых Знаний, БИНОМ, 1998. – 928 с.
10. Сумець О.М. Основи операційного менеджменту О.М. Сумець. – К.:ВД «Професіонал». 2004. – 416 с.
11. Чейз. Р. Производственный и операционный менеджмент : [текст] / Р. Чейз, Н. Эквилайн, Р. Якобс, 8-е издание. : Пер. с англ. :М: Издательский дом «Вильямс», 2001. – 704 с.

Допоміжна

1. Азоев, Г. Л. Конкурентные преимущества фирмы : [Текст] / Г. Л. Азоев, А. П. Челенков. - М. : ОАО «Типография «НОВОСТИ»», 2000. — 256 с.
2. Ватаманюк, З. І. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка : [навч. посіб.] / З. І. Ватаманюк та ін. [за ред. З. Ватаманюка, С. Панчишина]. – К. : Видавничий дім «Альтернативи», 2001. — 606 с.
3. Верба, В. А. Проектний аналіз: [підруч.] / В. А. Верба, О. А. Загородних. - К. : КНЕУ, 2000. — 322 с.
4. Гаврилов, Д. А. Управление производством на базе стандарта MRP-II : [Текст] / Д. А. Гаврилов - СПб. : Питер, 2002. — 320 с.

5. Гунин, В. Н. Управление инновациями: 17-модульная программа для менеджеров «Управление развитием организации». Модуль 7 : [Текст] / В. Н. Гунин и др. - М. : ИНФРА-М, 2000. - 272 с.
6. Дафт, Р. Л. Менеджмент : [Текст] / Р. Л. Дафт. - СПб. : Питер, 2000. — 832 с.
7. Покропивний, С.Ф. Економіка підприємства : [підруч.] / С. Ф. Покропивний [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К : КНЕУ, 2000. — 528 с.
8. Покропивний, С.Ф. Економіка підприємства. Збірник практичних задач і конкретних ситуацій : [навч. посіб.] / С. Ф. Покропивний, Г. О. Швиданенко, О. С. Федонін та ін. - К. : КНЕУ, 2000. — 328 с.
9. Задорожна, Н. В. Мікроекономічна теорія виробництва та витрат : [Текст] / Н. В. Задорожна. - К. : КНЕУ, 2003. — 240 с.
10. Казанцев, А. К. Практический менеджмент: В деловых играх, хозяйственных ситуациях, задачах и тестах : [учеб. пособие] / А. К. Казанцев, В. И. Подлесных, Л. С. Серова. - М. : ИНФРА-М, 2001. — 367 с.
11. Уорнер, М. Классики менеджмента : [Текст] / М. Уорнер [пер. с англ. под ред. Ю. Н. Каптуревского]. - СПб. : Питер, 2001. — 1168 с.
12. Кныш, М. И. Конкурентные стратегии : [учеб. пособие] / М. И. Кныш. - СПб. : Б. и., 2000. — 284 с.
13. Коротков, Э. М. Исследование систем управления : [учебник] / Э. М. Коротков. - М. : ДеКА, 2000. — 288 с.
14. Кузин, Б. Методы и модели управления фирмой : [Текст] / Б. Кузин, В. Юрьев, Г. Шахдинаров. - СПб. : Питер, 2001. — 432 с.
15. Курочкин, А. С. Операционный менеджмент : [учеб. пособие] / А. С. Курочкин. - К. : МАУП, 2000. — 144 с.
16. Лapidус, В. А. Всеобщее качество (TQM) в российских компаниях : [Текст] / В. А. Лapidус. - М. : ОАО «Типография «Новости», 2000. — 432 с.
17. Туровец, О. Г. Организация производства на предприятии : [учеб. для техн. и экон. спец] / О. Г. Туровец, Б. Ю. Сербиновский [сер. «Экономика и управление»]. – Ростов-на-Дону : Издат. центр МарТ, 2002. — 464 с.
18. Поршнева, А. Г. Управление организацией : [учеб.] / А. Г. Поршнева, З. П. Румянцева, Н. А. Саломатина. - М. : ИНФРА-М, 2000. — 669 с.
19. Саломатина, Н. А. Управление производством : [учебник] / Н. А. Саломатина. – М. : ИНФРА-М, 2002. — 219 с.
20. Фатхутдинов, Р. А. Организация производства : [учебник] / Р. А. Фатхутдинов. – М. : ИНФРА-М, 2001. — 672 с.

Інформаційні ресурси

1. Інтернет-портал для управлінців <http://www.management.com.ua/>.
2. Сайти періодичних видань: журнал «DAS MANAGEMENT», Менеджмент. Діловодство. Кадри. Охорона праці. Управління персоналом, журнал «Менеджер і менеджмент» <http://www.m21.com.ua/>